

Multiconsult sitt innspill til «Mer av alt – Raskere»

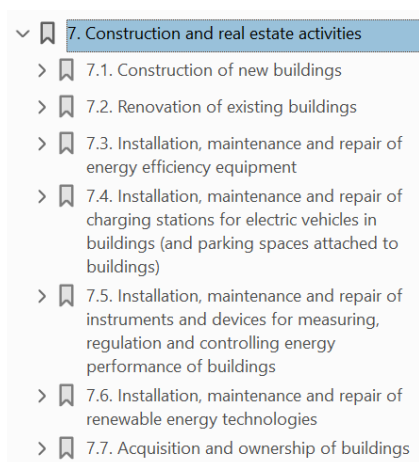
Energikommisjonens rapport «Mer av alt – raskere» er et bredt, grundig og godt dokument egnet til å danne grunnlag for nasjonal energipolitikk. Det er svært positivt at rapporten både omfatter energiøkonomisering og -produksjon og gir energieffektivisering en høy prioritet. Vi støtter i helhet kommisjonens anbefalinger.

Vi vil imidlertid påpeke visse regulatoriske forhold vi anser kritiske for å få til helhetlig og vellykket arbeid innen energieffektivisering og fornybarproduksjon i bygg. Uten disse regulatoriske forholdene på plass vil en ikke høste ut det fulle potensialet som nå faktisk ligger i at energiprisene er høye og de fleste aktører er interessert i å investere i tiltak for å redusere kostnadene.

1 Store endringer i internasjonale rammebetingelser

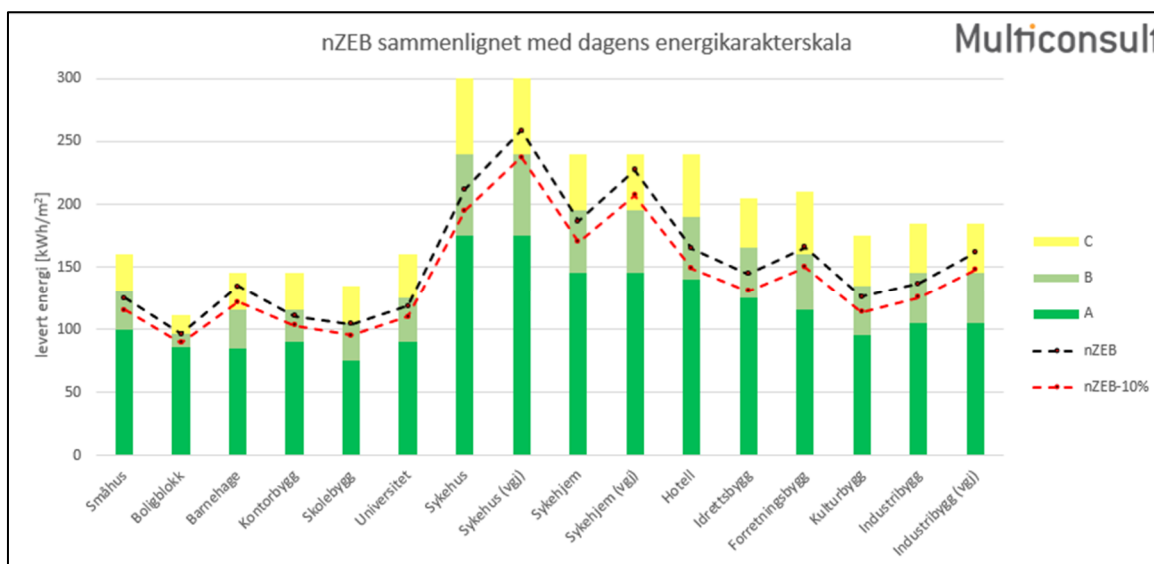
1.1 Betydning av taksonomi og finansielle incentivordninger for næringslivet

Næringslivet forbereder seg på taksonomien og mange eiendomsbedrifter jobber for å implementere kriteriene bredt. *Technical screening criteria* Substantial contribution to climate change mitigation vil bidra vesentlig til å redusere klimagassutslipp og omfatter en rekke krav til energieffektivitet. Kravene omfatter nye bygg, rehabilitering av bygg, det å eie bygg, samt en rekke komponentkrav knyttet til å installere, vedlikeholde og reparere komponenter og utstyr som reduserer klimagassutslipp.

Figur 1 Oversikt over krav i Annex 1 til bygg

Kriteriene innen disse områdene peker på nasjonale krav som skal være satt av myndigheter. I Norge har vi nå fått et nZEB-krav som ikke er bygget på samme struktur som energimerket. NZEB-definisjonen synes lite ambisiøs da den tilsvarer et svakt energimerke B for de fleste bygningskategorier, noen til og med energikarakter C. Se Figur 2

Figur 2 nZEB sammenlignet med energimerkeordningen

Denne situasjonen fører til at taksonomikravet for å eie og drifte bygg blir strengere for eldre enn for nye bygg, da nye bygg skal være 10 % bedre enn nZEB, mens eldre (før 1.1.2021) skal være energiklasse A eller blant de 15 % beste.

Videre mangler Norge nasjonale komponentkrav som er nødvendig for å oppfylle Annex 1 - 7- 3 Installation, maintenance and repair of energy efficiency equipment som angitt i Figur 3.

Substantial contribution to climate change mitigation

The activity consists in one of the following individual measures provided that they comply with minimum requirements set for individual components and systems in the applicable national measures implementing Directive 2010/31/EU and, where applicable, are rated in the highest two populated classes of energy efficiency in accordance with Regulation (EU) 2017/1369 and delegated acts adopted under that Regulation:

- (a) addition of insulation to existing envelope components, such as external walls (including green walls), roofs (including green roofs), lofts, basements and ground floors (including measures to ensure air-tightness, measures to reduce the effects of thermal bridges and scaffolding) and products for the application of the insulation to the building envelope (including mechanical fixings and adhesive);
- (b) replacement of existing windows with new energy efficient windows;
- (c) replacement of existing external doors with new energy efficient doors;
- (d) installation and replacement of energy efficient light sources;
- (e) installation, replacement, maintenance and repair of heating, ventilation and air-conditioning (HVAC) and water heating systems, including equipment related to district heating services, with highly efficient technologies;
- (f) installation of low water and energy using kitchen and sanitary water fittings which comply with technical specifications set out in Appendix E to this Annex and, in case of shower solutions, mixer showers, shower outlets and taps, have a max water flow

Figur 3 Annex 1 - 7- 3 Installation, maintenance and repair of energy efficiency equipment

Næringslivet har med andre ord behov for regulatoriske innretninger som muliggjør å oppfylle energikravene for å komme i gang med taksonomien.

1.2 Bygningsenergidirektivet sin betydning

EU skjerper nå bygningsenergidirektivet slik at klimamålene kan nås og sårbarhet mot høye energipriser reduseres. EU har et grundig, veldokumentert og ikke minst konsistent underlag for arbeid med energieffektivisering:

https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/ITRE/DV/2023/02-09/09_CA-EPBD_EN.pdf

Vi løfter frem enkelte temaer vi mener er spesielt viktige:

- Felles metode for å dokumentere energiytelsen for hele EU.
- Felles mål for NZEB for ulike bygningskategorier og geografiske regioner der energien som leveres skal i en eller annen form være fornybar eller ha et fornybart sertifikat
- Tilgodeser fjernvarme og fjernkjøling i vurdering av primærenergi slik at fordelene med disse premieres.
- Fremmer lokal solenergiproduksjon og systemer for deling av energi i nabolag
- Fremmer bruk av varmepumper og systemer for gjenvinning av energi
- Dokumentasjon av Smart Readiness
- Stiller minstekrav til eksisterende bygg i nær fremtid

Næringslivet følger med på utvikling som skjer i EU og eiendom omsettes internasjonalt. Fagmiljøer samarbeider på tvers av landegrensene og deler erfaringer og løsninger. Felles rammeverk og begreper er avgjørende for felles forståelse og transparens i aktivitetene. Det er også avgjørende for å sikre riktig og god kvalitet og oppnå resultater, dvs redusert energibruk.

2 Kritiske faktorer for vellykket enøksatsing i bygg

2.1 Overordnet

Vi erfarer at alle begrepene som benyttes for å stille krav til energiytelser i bygg er kompliserte å forstå for folk uten spesialkompetanse, og myndighetenes anvendelse av dem har vært til dels forvirrende. De ulike ytelseskravene henger ikke sammen og samsvarer ikke med standarder. Begreper som er krevende å forstå og kommunisere er bl.a netto, levert og primærenergi. Vi anbefaler at hele ordningen med energikrav i TEK, energimerkeordningen, NZEB definisjon og primærenergidefinisjon gjennomgås slik at innretningene og begrepene er konsistente, at de samsvarer med EU's retningslinjer gjennom Bygningsenergidirektivet og slik at Taksonomien kan anvendes. De enkelte områder er kommentert i de videre avsnittene.

2.2 Ikke hensiktsmessig definisjon av NZEB og primærenergifaktorer

Innføringen av nasjonal nZEB gjør energibegrepene ytterligere vanskelig ved at det verken er sammenlignbart direkte med energikrav i TEK eller energimerkeordningen. Som tidligere omtalt har nZEB-definisjonen fått en uhensiktsmessig innretning da nZEB kan bety energimerke C. Dette gir ikke mening for folks oppfatning og forståelse av energibruk. Det virker også uriktig at nZEB ikke representerer en god energiytelse iht energimerkeordningen.

Norske myndigheter har definert primærenergifaktorene til 1,0 for alle energibærere. Dette løser ingenting. Multiconsult mener primærenergifaktorer burde utredes nærmere, og antagelig settes slik at bygg med miljømessige gode løsninger som bioenergi, fjernvarme og fjernkjøling kommer omtrent likt ut i primærenergibehov som med varmepumpeløsninger. Se til våre naboland.

2.3 Energimerkeordningen bør revideres

Dagens energimerkeordning (med et energimerke sammensatt av energikarakter basert på beregnet levert energi og oppvarmingskarakter basert på andel el/fossilt) er utdatert. Ny innretning bør samsvare med EU's retningslinjer og være på beregningspunktet primærenergi, slik at Taksonomien kan anvendes.

2.4 Energikrav i TEK bør revideres

Dagens energikrav i TEK er på beregningspunktet netto energibehov og hensyntar generelt ikke energiforsyningen. Det eneste unntaket er at rammekravet kan økes med 10 kWh/m² dersom det produseres 20 kWh/m² elektrisitet.

Innretningen på krav i TEK på netto energibehov gir derved ikke incentiv for installasjon av fornybare energiforsyningsløsninger som eksempelvis varmepumpe og solceller/solfangere. Denne begrensningen har stor betydning både for boliger og yrkesbygg.

Ny innretning bør samsvare med EU's retningslinjer på primærenergi behov, slik at det er mulig å direkte sammenligne med ny innretning av energimerkeordningen, og slik at Taksonomien kan anvendes.

2.5 Uklare TEK-krav ved rehabilitering

Det er uklart når rammekravene til TEK slår inn ved delvis oppgradering av bygg. Hvor stor må eksempelvis rehabiliteringen være for at kravene skal slå inn? Det er også uklart hvordan energikravene skal dokumenteres. Hvordan regner en energikravet om fasaden flyttes ut en meter f.eks.?

2.6 Manglende komponentkrav

Det gjøres svært mye gradvis oppgradering på komponentnivå i både boliger og yrkesbygg. Folk skifter eksempelvis vinduer i husene sine som ikke påvirker fasadeuttrykket, og næringsbygg får nye aggregater. Mye av det som gjøres er ikke søknadspiktig og oppfattes ikke å ha krav. Dette fører til at mye mulig sparing glipper. Eksempelvis selges mye 2 lagsglass i Norge og mange håndverkere anbefaler det til boligeiere som skal skifte vinduer.

Manglende komponentkrav blir også et problem da det umuliggjør oppfyllelse av taksonomien for en rekke virksomheter.

2.7 Manglende krav til energimåling av varme i leiligheter i borettslag og energi generelt ved leietakerforhold

Det at en betaler for det en bruker er kanskje det sterkeste incentivet som finnes for å begrense forbruket. Det finnes i dag en rekke leilighetsbygg der avregning ikke skjer etter forbruk og mange derfor sløser med energien.

I yrkesbygg er det vanlig at leietakerne betaler for eget strømforbruk, men at energi til varme og ventilasjon går på felles avregning. Dette gjør det vanskelig for leietakerne å følge med på forbruket og gjøre tiltak for å begrense det. Innføring av krav til formålsdelt måling av energiforbruk per leietaker ville ført til at målere blir installert og energibruken ville gått ned.

3 Regulatoriske hindringer for at det installeres solenergiløsninger på bygg

Multiconsult har på oppdrag for solenergiklyngen kartlagt det tekniske potensialet for solkraft på bygg og grå arealer i Norge og potensialet er stort. Det tekniske potensialet på eksisterende bygningsmasse er 66 TWh, som tilsvarer tilnærmet halvparten av det vannkraft produserer i dag. Punktene 1.1.1-1.1.3 og 1.1.5 påvirker også muligheter for solenergi.

3.1 Kraftsystemet

Regelverk knyttet til energiloven er laget for sentral kraftproduksjon og lokalt forbruk. Innføring av mer lokal uregulerbar kraft skaper utfordringer for kraftnettet – både teknisk og regulatorisk, og spesielt nettselskaper har utfordringer med å legge til rette for alle de som ønsker å bygge ut lokal solkraft.

3.2 Generelt komplisert regelverk

Det er allerede gjort en del endringer i regelverk for å gjøre det enklere å installere solenergi på bygg. Plusskundeordningen er et godt eksempel på dette. En ny viktig milepæl er innføring av RMEs (Reguleringsmyndighet for Energi) anbefalte delingsordning for solstrøm, som gjør det mulig for borettslag, sameier og mindre næringsbygg med flere strømmålere å delta i plusskundeordningen. Ordningen som skulle starte opp 1. januar ble utsatt av regjeringen til senere i 2023.

En generell utfordring er at disse endringene baserer seg på å "lappe på" ulike regelverk, som gjør totalen ganske komplisert både for utbyggere av solenergi, nettselskaper og NVE/RME.

3.3 Oppsummert sol på bygg

Multiconsult Vi støtter i helhet kommisjonens anbefalinger og ønsker spesielt fokus på følgende:

- Det må utarbeides en strategi for solkraft på bygg, som omtaler innpasning i kraftmarkedet, byggesaksbehandling, og krav i teknisk byggeforskrift til solkraft på nye og rehabiliterte bygg. Strategien ses i sammenheng med oppgradering av eksisterende bygg og må sikre smart integrering av solkraft i kraftsystemet for en rask og trygg innfasing og utbygging.–
- Strategien må legge til rette for områdeløsninger og deling av lokalprodusert strøm og energilagring, der dette ikke påfører kraftnettet vesentlige ekstrakostnader som må dekkes av andre kunder over nettleien.